

Nemzeti Társalkodó.

Februarius' 18-dik napján 1832.

A' Koldustvezető Lombos

(Folytatás)

No már édes fiam! azt kellene nekünk úgy é megtudni, hogy mit kaptunk? és így kikoldult fillérjeinket össze-számlálni; de már e' legalább két három hónap előtt nem történhetik. Időt kell engedni kinek-kinek, míg ki-ki felzárván legdrágább kincses-ládáját, nekünk szánt alamisnáját — nem alamisnáját — gyalázatos nevezet ez — hanem legszentebb adósságát legalább a' Társalkodó lelki persellyébe, a' haza' nyugtatója mellett lefizeti. Kétes szorongással gondolok én ezen perselyre, mert féltő hogy ezen sors-vederből mind *reám*, mind a' hazafiak buzgóságára egy halálos sententiát huzok-ki; féltő, hogy ezen a' *Pandoraénál* fatalisabb pixisből, még az oda zárt reménység is kiszalad; féltő, midőn ezt felnyitom, hogy az ifjúlandó anyának egy mátká koszorut vegyek ki belőle, egy üres kaponyát találok benne — De miért akarjuk mi az időt kényszeríteni, hogy előre fizesse fájdalmait?

miért nem rengetjük még egy kevésse magunkat a' dajka remény karjain? Bizzunk a' jókban, várjunk jobbat — Tegyük-fel hát hogy elég *levegőd lesz*, hogy hozzád illő lelki *táplálatod lesz* — még-is *nevelésre* van szükséged, hogy az állati *Társalkodóból erkölcsi Társalkodó* váljon — De hogy érjük azt-el? ez ám a' kérdés — hogy nem koldulok, azt előre kimondom kereken — inkább úton állok, vagy parancsolok. E' mellett maradok, hogy a' koldulás' szennyét lemossam, parancsolni fogok Jóltévőinknek, vagyis akarom mondani te parancsolsz. *Hát én árva fejem hogy parancsoljak?* Igen könnyen: — először is egy rendemmel tütorságom alól felszabadítlak. *Hát osztán?* hidd-el fiam nekem, hogy két rész bátorság, egy rész rávaszság, és csak egy kés-hegynyi szerencse kell a' világon, 's-azonnal kész a' nagy ember — kész a' fejedelem — Igen igen, fejedelem; mert én téged ezennel nem csak bajnokká kardlapozlak, hanem éppen fejedelemnek akarlak felkenni, te pedig engemet fő miniszter-ré emelsz. Mit bámulsz fiam! nincs ebben semmi különös a' mai világban — sok koldus-vezető adott már másnak koronát hogy övé legyen a' hatalom; adott királyi széket, csak azért, hogy ő annak árnyékában csendesen nyújtózódjon. Különben is a' porból a' tronusig nyúlt unalmas hosszú lajtorja mind inkább inkább rövidül; elannyira, hogy ma holnap csak egy álomba látott Jákob' lajtorjává fog válni, de azzal a' kevés

különbséggel hogy ezen csupán angyalok jártak alá 's fel — azon pedig ördögök — és angyalok is; — annyira le-ereszkedett mondom a' tronus a' felhőből, hogy mint nem régiben is tapasztalni lehet: egy tigris, egy roka, egy szökéssel fel 's lepattant arról, minden salto mortale nélkül. Nem oly mérész hát planumom, mint első tekintettel látszik. — Egy szó mint száz — te fiam ezen szempillantattól fogva fejedelem vagy — és ezennel hátorkodom Herczegséged elébe terjeszteni az aláírás végett:

Először egy Proclamatiot, melyben az az örvendetes történet, hogy minekutánna Herczegséged dicső emlékezetű eldődje I. Kedveskedő ő Herczegsége a' tronusról lemondott volna, azt Herczegséged mint legközelebbi vér, és coronae praetendens kegyelmesen elfoglalni méltóztatott — hív alattvalóinak tétetik közönségessé, azon parancsolat mellett, hogy minden várak, erősségek, hadi hajók 101 ágyu-lövésekkel üdvözöljék, ezt a' régen ohajtott nagy jelenést. Másodszor pedig — „Ugyan az Istenért Minister Uram! micsoda lélekkel is nevezzük hív alattvalóinknak azokat, a' kik még nem is esmernek minket? de minek is a' Proclamatio ilyen hamar.“ Bocsánatért esedezem meg jegyezhetni, hogy noha már egy néhány pillantatja van, hogy uralkodik, még is valami gyermeki egyenesség még mind látszik Herczegségeden. Híszem a' kegyelem és hív

alattvaló, csupán stylus és szokás — nem tartozik ezért sem az egyik hív, sem a' más kegyelmes lenni, hanem *mikor mind a' ket-tő a' szívből-jön*; el-annyira, hogy midőn egy Hódoltató — Ádámnak, mint universalis Monarchának egyenes lineán lejövő Descendense, ennél fogva akarmely országot, mint koronája' örökségét el akarván foglalni, az inneplések nagy tüzi-játékon kezdődnek, még az is megtörténik, hogy a' kegyelemmel teljes proclamatiók, és pusztító hadiplanumok egy helyben, egy időben, és egy szívből erednek; hogy ha nincsen elég sajtó-hulladék patron készíteni, a' hív alattvalóknak szívekhez adressalt proclamatiókat a' belé takart golyobisok, mint legserényebb levél hordók — viszik-meg pontoson; kik hasonlólag, az ilyen minden népek' atyát oly buzgón fogadják, mint azt a' batteriák és kartácsok tehetik; és a' megszállott, lánggal illuminált városok felett öszsze csókolódott bombik szétpattanván, a' sátán caractereivel írják a' meggyúlt levegőbe: éljen a' hódoltató — de hiszem ezek gyermekségek, — a' mindennapi szokás' jelenési, senki rajtok meg nem ütődik, hanem fontosabb az, a' mit szinte elfelejték hogy:

Másodszor van szerencsém Herczegségednek az aláírás végett bémutatni egy criminalis Codex helyett szolgáló *Decretumot*, melyben a' belső bátorságot, és rendet tárgyazó némely *büntető-törvények* közöltetnek az országgal. Itt a' tárgy' fontossága azt pa-

rancsolja, hogy ezt az Etiquette ellenére is Herczegséged előtt felolvassam, mellyel jövendőben Herczegségedet megkimélni szándékozom; hanem most az egyszer még is a' figyelmes meghalgtásért és aláírástért esedezek. — (végzete következik)

Hívatalt Előléptetés (Végzete)

Hidegen nyilatkoztatá-ki az öreg Hős, hogy ő nem Hívatalt, mit rég megérdemel vala; hanem elbocsáttatást kért. A' Minister' készsége udvariság' leplét tudá vetni a' múlt' hiányira. A' General esmérte az óra-ütés' rugójit. A' mulatság' bomlásával hazatért, 's alig telék ismét egy hónap, vette hivatalosan a' Marschallá-neveztetést; 's esmét nevette az élet' tarka táblájára.

Éppen ekkor ül é kettős innepét a' Marquis' Ezredes-Obester-fia. Öröm innep' tárgyai voltak: az öreg apának Marschallságra lépése; 's az Ezredes-fiú' új házainak szentelése. Tudnivaló, a' Marschall — a' Marquis volt első a' hivatalosok közt. Vig ebéd, mulatság után, a' Marschall következő napi theázásra fijához ígérkezék. Megjelent, Theáztak. Pipákat töltének; 's az ebédlőszobában sétálgatva, 's ennek festett falain lévő rajzolatokat nézgelve, az öreg Marschall átölelt fiának homlokára ejtett egy csókban örömét, háláját kiönté, 's így szólla hozzá: „Köszönöm jó fiam! hogy emlékemre haditetteimet ebédlőszobád' falaira rajzoltatád.

Eme táblák csak igasság' tükre. Kiontott vércseppjeim, méjj sebeim egy Marschallsággal sincsenek kifizetve; azonban, tudjad, e' csoportos érdemek még nem tehetek engem Marschallá. Halljad csak apróra történetimet: — Itt rövid életrajzát adá az öreg Hős, fijának; 's utóbbi történeteire szállva: „Látod fiam! tanulj ezekből élettudományt; esmérj világot, embereket; légy hív Fejedelmedhez, Hazádhoz, 's pontos kötelességeid' teljesítésében, és erős méltatlanságok' szenvedéseiben, cselekedj tettért, belérdemesméretért, ne jutalomért, e' nem mindenkor követi az igaz érdemet. Légy nagy, hogy érezd; nem hogy láttassál. El ne csüggedj ellenkező esetekben, nagy lélek előtt minden földi dolog kicsiny. Erény tehet hőssé, nagygyá, halhatatlanná. Ládd fiam! — nem tudva utóbbi eseteimet, mekkora fogatkozás van falaid' rajzain! A' zsebkutya' történetét rajzoltasd utánok, mint hivatali-elöléptetés' eszközét; 's írasd alája: — Lépés — Marschallságra.

Zeykfalvi idősb *Zeyk János*.

**Egygyesülés (N. T. u. n 1831) Czi-
mü darabkörüli rövid falusi elmélkedés.**

Egyesülés, Mindenség öszhangja, Lényláncz, vallási, polgári, felebaráti szeretet' ideálja, felséges méltó tárgy vallási tekintetben; ohajtanivaló polgáriban, a' mi az érdemes Szerzőnek tám inkább czélaránnya,

szükséges tétel. Többszöri figyelemmel átolvasása után ezen darabnak, kerestem kákan göcsöt; 's végre a' kétes kinézésü elmerajznak követelője, secundánsa lettem. Fontos alap igazságok, rényszellem, az érdeemes Szerző fellengő lelkének hű sugárfogó üvegei, fény meleggel öntötték-el egygyesülés darabját. Hallgattam, vártam az ígért folytatást, 's már most a' nélkül is, ezen darabra, 's mellékesen a' N. T. némely hasonló szabásu régibb darabjaira is néhány észrevételeimet akartam közölni a' N. T. útján. Mellyek reméllem csak azért is világot látádnak, mert a' N. T. gondolatok' surlodása által igazságot, valót kikeresni, részrehajlason kívül nem es felelet alá vette.

Csak általánosan, rendszer nélkül akarok néhány megjegyzéseket tenni. Én az érdeemes szerző' sajátságát jusnak veszem itt 's a' felhozott darabok' czélaránnnyát, tendenciáját, kéntelen vagyok (többekkel nagyokkal) úgy venni, mint a' magyar törvények' constitutio elleni némely fogyatkozások' felfedezését, igazításait. Innen indulok tehát-ki,

Személy és vagyon bátorság, szabadság, a' Teremtés' históriáján kezdve, mindég alap tétélei voltak a' természet törvényneinek. A' lelkiismereti, gondolkodás módbeli szabadságot tám nem is szükség itt érintenem. De mi az én sajátom? vagy lépünk közelébb a' dologhoz: mi nállunk a' saját? ez a' fő kérdés, státus quaestionis. — Ismétlem, én magyar jusokról beszéllek. *Egy szó a' ha-*

zár mellett című munkácskájában bővebben kiereszkedett egy érdeemes Hazánkfia a' vitatásra. En csak jegyezgetek. —

A' Természet nagy lánczát függőleg kell képzelnünk, melynek felébe hitünk a' teremő hatalmat helyezi. Ezen láncznak fel-, alvégeinek, közép szemeinek kell lenni. A' Természet' rendszere együgyű, és állandó. Nem lehet hát a' láncz' szemeiből kivenni; egy más mellé levonogatni, össze- vissza bonyolgatni, zavarni; mert megszűnének rendszeren függő- lenni, 's csak zavart massává válnék. Minden szemnek vannak önsajátságai; és ezek szentek; természet' törvényeivel vannak bélyegezve, bánthatatlanok.

De lépünk ismét közelebb a' dologhoz: A' föld az embernek nem köz-birtoka. Ezen egyesek, nemzetek szerezhetnek örökséget, sajátot magoknak különböző módokon, 's valyon melyik lehet dicsőbb, drágább árron szerezve, vásárolva, mint a' vérrel, sebekkel, élet-halállal vásárlott? mint a' magyar birtok? Drágább a' vér mint a' tonta, nehezebb a' fegyver mint a' toll. Nehéz probléma ezekkel amazok' jussain triumphálni. Nem becsmérlem a' tudományokat, sőt tisztelem; 's tendentiám egészen más. Csak ennyit akarok érteni: könnyü békes szobában kény-laune szerént irdogálni, de nehéz a' Hazáért életeket feláldozgatni. 'S nem így nyerte-é nagyobbára a' Magyar nemességét birtokait?! Van-é szebb tett, mint nemzert, hazáért veszedelmeztetni életét?. 'S nem

így szerzette-é a' magyar Nemes, isteni királyi kegyelem, 's a' haza érdemesmérése útján, az ember nem köz-birtokán; a' földön birtokait? El lehet-é azt a' sajátságot, melyet egy vitéz nemzet, egy derék hős, véreü életén vivott-ki, igazságosan, lelkiismeretesen, szabadsági visszás principiumok nélkül, főként hazafinak, vitatni! Az ó és új világ, nevezetesebb világosabb nemzetei' hősei rajzáin nézzünk ált', hol tulajdonitja-el sajátságaikat a' História? A' derék hazafiak unokáji nem érdemelnek-é köz-becsültetést? sajátitást? Lehet-é nagy a' nemzet, szül-é Zrinyieket ott a' haza, hol az országvédek maradéki nem becsültetnek, 's hős eldődökről szállott sajátsági megíté nem becsültetnek, megtámadtatnak? —

Ha pénzzel vásárolt birtokban, veszem az egyesülés' példája szerént, a' Kološváron házat vásárolható Izraelitát, mindenkinek a' szabadakaratot, rendelkezést a' liberális gondolkodás megengedi; hát a' vérrel vásároltakban ugyan azt miért ne engedhetné-meg? Ha egynek sajátságát pártoljuk, a' másét miért támadjuk-meg? Ha az Izraelitától (mert ily nemü birtokosok már többen lettek hazáinkban) nem, a' magyar birtokostól mi jussal kívánjuk el sajátját? (mert sajátom a' mi enyim, akár föld, akár az Izraelita' ősről maradt gyűrűje legyen) örökségét? —

Tészem, szerzek magamnak egy pusztát. (a' fegyverrel foglalt népes vidékeket is

ide értem) szállítsak reá egy kis telepet, később megszorodván, vagy hogy úgy szóljak megvilágosodván a' feltételesen befogadott telep, foglalja-el, kívánja-el pusztámat; valyon nem éppen sajátágomat, sajátomat bántja-é? 's valyon Phaedrus, nem ezt érinti-é a' kölykőző kutya meséjével? De lássunk már ide külföldi példákat. A' legmíveltebb nemzetek elszakadt telepeiket nem igyekeztek-é vérrel is visszahódítani sajátág' principiumainál fogva? 'S mennyivel volt több, szebb jussa Európának. Américában, mint egy hazavédnek vérrel, érdemmel nyert kis birtokához? nemzetnél, egyesnél, igazság csak igazság, sajátág csak sajátág. —

Önként elhaltatom itt, a' már mások által említettek, 's világért se gondolja valaki, hogy az emberiség', nemzetiség' tökéletesítésit, jóllétit, sajátágát, emelésit bagoly szemekkel tekinteném, 's hogy az emberiség' jussait szenteknek, a' világosodást, művelődést szükségeseknek, kívánatosoknak ne tartanám. Csak ennyit mondok: a' különben is terhes életet ne tegyük kedvetlenebbé az embereknek, ábrándozó ideákkal! ne gerjeszszünk kielégíthetetlen vágyat bennük csillagokba, boldogabb világokba, még testi lábakkal lehető utazgatás aránt; mert majd csak fel függeszti szemeit amaz elysiumok felé ekéje mellől, restelli lépdelni durva barázdájin, elunja kapája sanyarját, 's éhen marad felséges szemlélődései mellett, velünk vezetőkkel edgyütt. Akarom hinni' hogy

az egygyesülés' érdemes szerzője is itt csak a' lélek' útjait burkolta-el testi kitételekkel, 's ezt magam is hihetem; de míg a' föld föld — az ember ember lesz, hogy akkora testi experienciákat tehessen, ha nem tagadom is a' fő való' és idő' 's még az embéri elme' minden-vagy sokhatosságát is, mégis nem merem mázsás hit nélkül allítani. Látam Blanchárdnét lehulni Mongolfierével Páris' fedeleire. Nem kell vallási ideákban is a' szenvedő emberiséget háborítani. A' válás legerőssebb gyámola a' napok' nyomorult rabottjainak. Akarom hinni: az érdemes szerző maga ezen szavaiban: *még az is hátra lehet, hogy még valaha költsön szövet-ségbe állott systhemák' lakossait az Istenen kívül más köz kormány is igazgassa: felejtés hibát ejtett, 's e' helyett Istenen kívül ezt gondolta tenni Istennel együtt, különben közel állunk a' materialismus' epidemiájához, 's ha a' szántóvető azt várva, hogy földünk egy csillagosország falutskájává válván, 'sírosabb kanahánra telepédhetik, míveletlen hagyja földeit, még sok koplalás lesz hátra 's azután is melyik Geometra, 's micsoda materiáléból készítetteti el a' közösülések' útjait ama fő csillagosországgal? 's miféle posta fogja hordani apellatas pereinket ama főbb Dicasteriumokhoz? Kološvárig, Bécsig alig van, vagy éppen nincs költsége némely szegény peresnek, panaszlónak. Vagy commassálódik földünk ama csillaggal? nem tudom; 's a' mit eddig a' teremtések' kiszá-*

bott rendjéről, a' világ systemákról tudunk, árnyék. Én akarom hinni, hogy az érdemes szerző itt képzetekkel játszik; 's ha köztünk van hiba, kettőnké egyaránt; két végküliségben járunk itt, emez extremitások: igen tudósság 's tudatlanság. Részemről tám ez utolsó ejt hibát. De ezek az egyesülés szép valóján csak ékességek, térjünk a' dologra.

Jól létel! élet' jelszava; minden e' pont-ra törekszik. Gondolkodás-módbeli különbség szerént, vannak színelt ágai ennek; de vannak oly alaptételei, melyekben mindenkinek meg kell egyezni. 'S az egyesülés, (mert nem vagyok ellensége) igen helyére teszi ide a' sajátságot. De első sorában már megesméri az emberek közti különbséget. Ezen különbségi sajátság szentsége egy részét teszi a' jól-létnek. A' Szerecsent a' Polushoz, a' Lappont forró Öv alá erőltetni, nem jól-létel, teremtés. Nem vitatom tovább, csak annyit mondok még. —

Édes Hazámfijai! ne siessük el, ne kezdjük végin a' dolgot, hogy ne rontsuk-el a' jövődö' reményit. Hazáink' állását egy rajznak veszem: némely mívelt nemes lelkü honyfiak nyugotról a' világosodás szép fákjáját lobogtatják egyfelöl, 's mintha látnám cserép, pléh fedelekhez szokott szemeik észre nem vévén a' szalmás, nádas kunyhokat meggyuladnak a' kalibák; 's imé! más részről, hasonló nemeslelkü Hazafiak, kiknek szemeik füstös fedeleken pihentek, készítik olto eszközeiket, vizipuskáikat, akarnám ha Ilioni

Kaszáandra szabásu prophétziám, végig csalódás maradna! De az új világosság fíjait (kiket tisztelettel említek) vissza idézem az 1780—90 közti Hazánk szomorú idő-szakjára! 's ha legnemesebb célból elhintett magvaiból a' szép emberiségnek, a' vadonban, oly chimerák kelnének-ki, melyek már nem rég nemzetünk, 's ártatlan Árpádfajta csecsemők' véreikkel fecskendezve tűntek-el, mit érezne nemesen dagadó keblek? 's azt kérdem a' szép lelkű Reformátoroktól (kikkel rendszeresen buzgó kezet fogok) az anyira, 's méltó dicséretekkel harsogtatott angol vagy francziaországi polgársággal elcserélnék-é a' jelen világos időszakban a' Kárpát aljai barbaries' együgyű lakját? Realis nem idealis feleletet várnék? Bécsben, az Augartenben egykor egy' angol Lorddal ebédlek, ki Londonban nevededett Párisban több ideig tartózkodott, 's végre Bécsbe telepedett; kérdésemre: miért választá e' kisebb várost lakjául? felelé: inkább tetszik neki ennek tonussa. Valyon mit érte rajta?

Szabadság, sajátság, mindezekről beszélünk, irdogálunk, de ezen szép szók' értelméről gyakorta felfordult kepzeteket formálunk. Hogy állnak ezek a' világos angol, franczia nemzeteknél? Hol egy angol Herceg, ki kevéssel az előtt népbálvány vala, londoni háza ablakait kéntelen deszkákkal bé szegesztetni a' revolutio' kövei ellen, 's gyertyánál kinozni le a' napot; hol a' Lordok, az anyaszentegyház fejei úton út félen

megtámadtatnak, kicsufoltatnak, szekereik
 kövel hajgáltatnak; 's magok megsebesített-
 nek; hol városok, kastélyok, vidékek, sok
 évek' kincsei egy egy viszketeges úgy neve-
 zett világos idea miatt lángba borulnak, ha-
 mumvá válnak, öszszetöretnek; hol vulkánként
 lobbannak-fel mindenfelől a' klubok, szün-
 telen tartó politikai földrengés van; mind-
 járt mindjárt omlik a' hazafi vér; Királyok
 nem mernek megjelenni a' nép között, el ker-
 gettetnek, bárd alá tétetnek. Ministerek de-
 portáltatnak lehányatnak; hol senki sem tud-
 ja mire kél-fekszik. 'S nem ama világos nem-
 zeteknél történnék-é ezek jelenkorunk' szemei
 előtt? Né a' szent világosodás' édes gyümöl-
 csei! *feriunt summos fulmina montes*. Azt
 mondják a' világosság' fiai: csak addig tar-
 tanak ezek míg a' szép czél, political aequi-
 librium kivivodik; én pedig azt: míg lesz-
 nek — 's mindég lesznek ama temperaturák-
 ban — viszketeges elmék, 's míg constitutio;
 fő hatalom szabad mezőt enged azoknak. Mi
 haszon a' vas útakban (nem vagyok ellen-
 sége az eféléknek, bonis modis et conditio-
 nibus, békes hazánkban); ha a' rajta járók
 agyon veretnek?! Mi haszon a' pompás con-
 stitutióban; ha az Itélőszékek, Kamarák nem
 merik kimondani az igazat?! Azt mondják:
 csak egyes esetek; én pedig vissza idézem
 ezeket csak a' múlt esztendei ángol, fran-
 czia, lengyel történetekre.

Az extremitások mindenkor veszélyesek.
 A' nagy világosság 's homály egyaránt ront-

ják a' szemet. Múlt 's jelen eléggé bizonyítják ezt. Mi köves és sáros útainkon, békes és áldott tulajdon dicső uralkodásunk 's mérséklett politicalai zona alatt, veszedelem nélkül ballaghatunk még, míg más népek vérben ferednek. *Caret invidenda sobrius aula.*

Ne siessük hát el édes Hazámfijai! a' dolgot. Érjék reá az idő, keserű, nehezen szakad az éretlen gyömolcs. Né, Varsó ilyenket terme!—Vagy azt mondjuk: ha senki sem kezdi-el, ha el nem terjesztjük előre a' gondolatokat, nem lesz soha semmi. De a' legszebb magot is ha míveletlen vad földbe vetjük, csak tövis, 's konkoly terem. Nevelni, tanítani, mívelni kell a' vadakat; hogy a' havasalj is elfogadhassa a' világosság' sugárait; 's a' Constitutio' melegét. 'S itt már a' főtétel, honnan minden törekedéseknek kell kiindulni; 's itt tetszik-meg a' hiba, hogy alap még nincs, 's a' szarvazatot már rakják. Lelki mívelés hát az első lépés; 's ezt a' kormányznak, az egésznek, 's egyeseknek kell helyesen, czélarányosan elrendelni, eszközölni. De nagy czélok későre érhetnek-meg. Ne essünk kétségbe, ha még fél 's egész század is lehet hátra a' plán végéig. Úgy lesz kedves ha csenddel, renddel 's vér nélkül érődik-el az emberiség' ohajtása, 's egyesség' karjaival ölelkezve lépünk bé amaz evangeliomi Isten-országába! *Sat cito si sat bene.* Képzelem a' szép, de sors vagy Constitutio lenyomta elméknek nehéz a' jelen elszalasztás, életnél hosszabb vára-

kozás, 's méltó érzelem gyengébbeket látva Ország' dictaturáján; de a' nemes Lélek a' köz csendet elébe teszi magános érdeknek 's békével vár az idők' pálmájára. Azonban Igazgatásunk sincs úgy elszunnyadva, hogy (az Egyesülés' szavai szerént) éppen cséplőnek valók foglalnák-el merőben zöld asztalinkat. —

Lelki művelés kell hát, 's még idő is; mert legliberalisabb ifjaink is ha le-rázzák az oskola port, 's megízélik a' bírtok', constitutio' édességit, reméllem sokat gyengülni fognak pompás principiumaikkban; a' Nemzet' bírtokos részét pedig- ha szintén öltözetéből- nyelvéből- szokásaiból némünéműleg kivetkezve látjuk is, szűken hiszem oly elalutt szívvel, hogy Elei' vérén szerzett Bírtokai-Constitutioja mellől egykönnyen, egyszerűre, vér nélkül tudna, akarna elállani; haszintén megismerjük is, hogy nálunk is mint akarmi Nemzetnél, mint minden földi dolgokban, van mit lehet igazítani. De a' bölcs mondás szerént: *mindenek magok rendén történjenek.* Ezt a' rendet pedig magyar Törvénytudónak, szükség feletti magyarázni. El ne felejtjük azonban a' mit elébb is megjegyzénk, hogy a' földből, ha mind Sibiériába vitetjük is a' szerencsétlen Lengyelekkel magunkat, Menyország 's az emberből, bár mint ábrádozzunk a' csillagokbeli utazásokról, Angyal nem vál; 's végre, hogy az emberek közt örökké vólt, 's lesz különbség. — (végezete következik).